

**REHBERLİK VE
PSİKOLOJİK DANIŞMA
(PDR) HİZMETLERİNİN
TARİHÇESİ
&
ÇAĞDAŞ EĞİTİMDE PDR
HİZMETLERİNİN YERİ VE
ÖNEMİ**

EĞİTİM NEDİR?

- Eđitim, bireyin *bedensel, duygusal, dűşünsel* ve *sosyal* yeteneklerinin kendisi ve toplum için en uygun şekilde geliştirilmesidir.
- Eğitimin genel amacı; bedence, ruhça sağlıklı, topluma etkin şekilde uyabilen insanlar yetiştirmektir.

Çağdaş Eğitim- Geleneksel Eğitim

Geleneksel eğitim

1. Bireyin hayatının belli dönemle kısıtlıdır.
2. Bireyin sadece zihinsel gelişimi (bilişsel alan) üzerine odaklanan anlayıştır.
3. Konu merkezli anlayış hâkimdir.
4. Temeli öğretmektir.
5. Ne öğretelim? sorusu hâkim olan anlayıştır.
6. Bireysel farklılıklar göz önüne alınmaz.
7. Öğretimin merkezinde öğretmen vardır. Öğretmen tek otoriter olan anlayıştır.

Çağdaş eğitim

1. Yaşam boyu devam eden anlayıştır.
2. Bireyin bilişsel, duyuşsal, devinişsel vb. bütün yönleri üzerine odaklanan anlayıştır.
3. Birey merkezli anlayış hâkimdir.
4. Öğrenme temelli anlayıştır.
5. Nasıl öğretelim? sorusu hâkim olan anlayıştır.
6. Öğrencilerin bireysel farklılıklarına saygı esastır.
7. Öğretimin merkezinde öğrenci vardır. Yani öğrenci merkezlidir. Demokratik bir ortam mevcuttur.

Geleneksel eğitim

8. Ezbercilik ön plandadır.
9. Esasicilik ve Daimicilik felsefi akımları etkilidir.
10. Davranışsal ekolün ilkeleri göz önüne alınmaktadır.
11. Öğrenci pasiftir.
12. Geleneksel eğitim anlayışının merkezinde öğretim ve yönetim hizmetleri vardır.

Çağdaş eğitim

8. Anlama, kavrama, yapılandırma esastır. Öğrenci bilgiyi araştırır, keşfeder, yorumlar ve üretir.
9. İlerlemeci eğitim felsefesi etkilidir
10. Bilişselci ekolün ilkeleri göz önüne alınmaktadır.
11. Öğrenci aktiftir.
12. Öğretim ve yönetim faaliyetlerine ek olarak üçüncü bir hizmet olan; “öğrenci kişilik hizmetleri” yer alır.

Çağdaş Eğitimin Boyutları

Çağdaş Eğitim

Öğretim

Öğrenciye bilgi-beceri kazandırarak zihinsel güçleri geliştirme etkinliklerinin tümü

Öğrenci Kişilik Hizmetleri

Öğrencilerin öğretim faaliyetlerinden en etkili biçimde yararlanabilmeleri ve kendilerini her yönüyle bütün olarak geliştirmeleri için uygun ortam sağlamaya yönelik hizmetlerin tümü

Yönetim

Öğretim ve Ö. K. H.'nin iyi bir şekilde yürütülmesi için gerekli personel, araç, gereç, vb. sağlama ve programları yürütmekle yükümlü örgüt

AMAÇ

Bireyin bütün kapasitelerini kendisi ve toplumu için en uygun düzeyde yetiştirmek ve geliştirmek (meydana getirilmek istenen davranış değişikliklerini oluşturmak)

Çağdaş Eğitimde Öğrenci Kişilik Hizmetlerinin Yeri

Çağdaş Eğitimde Öğrenci Kişilik Hizmetlerinin Yeri

Geleneksel eğitim anlayışı bireyi tüm yönleri ile gelişimini sağlama konusunda sorunlar yaşanmasına neden olmuştur.

Tüm bu anlayış ve beklentilerdeki değişimler eğitimde **öğretim ve yönetim** gibi iki temel boyuta bir yenisinin eklenmesine yol açmıştır. O boyut öğrencilerin öğretim hizmetleriyle karşılanan gereksinimlerinin dışında kalan **kişisel gelişim ihtiyaçlarını** karşılamaya dönük hizmetler bütünü olan **öğrenci kişilik hizmetleridir**.

Öğrenci kişilik hizmetleri; bireysel farklılıklara ve gereksinimlere cevap veren çabalar, tutumlar, davranışlar, değerler, duygular ve kişisel amaçlarla ilgili olarak, bireye ağırlık veren etkinlikleri kapsar.

Öğrenci Kişilik Hizmetleri

- Öğrenci kişilik hizmetleri öğrencilerin kişiliklerinin sağlıklı bir şekilde gelişmesine hizmet eden etkinlikleri kapsar.
- Öğretim ve yönetim etkinliklerinin dışında, **rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini de kapsayan, öğrenciye dönük hizmetlerin bütününe öğrenci kişilik hizmetleri denir.**

Öğrenci Kişilik Hizmetleri

- **Öğrenci kişilik hizmetlerinin amacı, öğrencinin eğitim ortamından en yüksek düzeyde yarar sağlayabilmesi için gerekli imkanları hazırlamak ve var olan engelleri kaldırmaktır.**

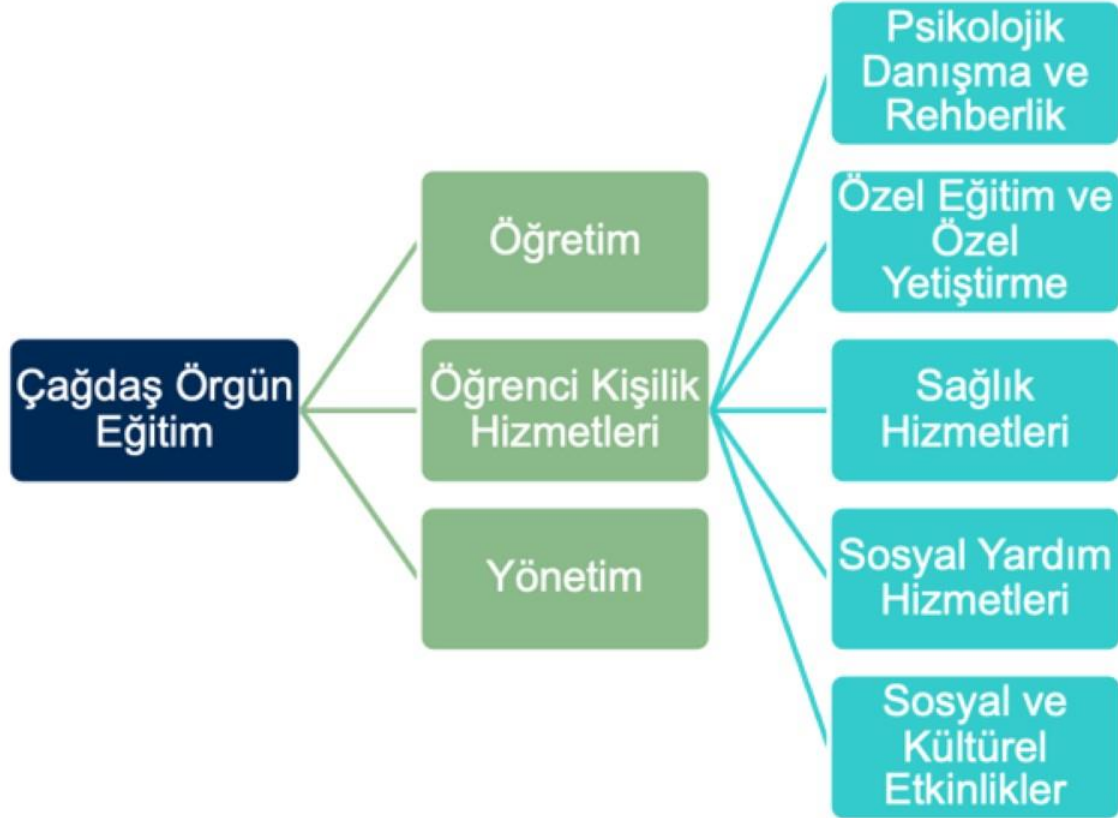

Öğrenci Kişilik Hizmetleri

Çağdaş Örgün Eğitim Kurumlarında Yer Alan Öğrenci Kişilik Hizmetleri Kapsamı

**ÖĞRENCİ
KİŞİLİK
HİZMETLERİ**

Sağlık Hizmetleri	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sağlıkla ilgili önlemler alma 2. Sağlık eğitimi verme 3. Sağlık taramaları yapma 4. Tedavi hizmetleri
Sosyal Yardım Hizmetleri	<ol style="list-style-type: none"> 1. Parasal yardım hizmetleri (Burs, kredi vb.) 2. Ek görev, iş bulma 3. Barınma hizmetleri 4. Beslenme hizmetleri 5. Ulaşım hizmetleri
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri	<ol style="list-style-type: none"> 1. Psikolojik danışma hizmetleri 2. Oryantasyon hizmetleri 3. Bireyi tanıma hizmetleri 4. Bilgi toplama ve yayma hizmetleri 5. Yöneltilme ve yerleştirme hizmetleri 6. İzleme ve değerlendirme hizmetleri
Kayıt, Kabul Hizmetleri	<ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrencinin okula kayıt olmasını kolaylaştırma hizmetleri 2. Yönlendirme sonucunda, öğrencilerin eğitsel kollara, uygun alanlara kayıt işlemleri
Özel Yetiştirme Hizmetleri	<ol style="list-style-type: none"> 1. Başarısızlığı giderici yetiştirme hizmetleri 2. Özel yetenekleri geliştirme hizmetleri 3. İhtiyaca göre belirlenen hazırlık kursları
Sosyal ve Kültürel Hizmetler	<ol style="list-style-type: none"> 1. Boş zaman eğitimi verme 2. Boş zamanları değerlendirme imkânlarını hazırlama 3. İlgilere göre çeşitli etkinlikler (spor, sanat, kültür vb.) planlama ve bu etkinlikleri yürütme hizmetleri

Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik nedir?

- Bireyin kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitesini geliştirmesi, çevresine uyum sağlaması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce bireye yapılan psikolojik yardımlardır.

ACA'e göre Psikolojik danışma (2010):

- *Bireyleri, aileleri ve grupları ruh sağlıklarını ve iyi oluşlarını koruyarak, sağlıklı yaşam, eğitim ve kariyer hedeflerine ulaşmaları için güçlendiren profesyonel bir ilişkidir.*

***“Rehberlik hizmetleri yoluyla bireye
ayna tutulur”***

PDR Hizmetlerinin Amacı

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Amacı

PDR hizmetlerinin bireyde gerçekleştirmeye çalıştığı **amaçlar:**

- Kendini tanıması,
- Çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmesi,
- Gizil güçlerini geliştirmesi,
- Çevresine uyum sağlamasıdır.

PDR: Mitler ve Gerçekler

- PDR hizmetleri, yalnızca sorunlu öğrenciler ile ilgilenir.
- PDR hizmetleri, kişiye yol göstermek, akıl ve öğüt vermektir.
- PDR hizmetleri faaliyetlerinin tümünü okul psikolojik danışmanı yürütür.

PDR: Mitler ve Gerçekler

- Öğretim ve PDR hizmetleri birbirinden tamamen bağımsızdır.
- PDR hizmetleri, okulda her türlü sorunu hemen çözecek sihirli bir güce sahiptir.
- PDR hizmetleri, okullarda akademik bir öğrenme konusu ve programdaki bir derstir.

PDR: Mitler ve Gerçekler

- PDR hizmetleri, okullarda bir disiplin aracıdır.
- PDR hizmetleri bireyin sorunlarını, onun adına çözerek ona yardım eder.
- PDR hizmetlerinde amaç, bireyi tanımak için çeşitli test ve envanterler kullanmaktır.
- PDR hizmetleri faaliyetlerini yürütmede öğretmenlerin herhangi bir görevi yoktur.

PDR Hizmetlerinin İlkeleri

PDR'nin İlkeleri-1

1. PDR'nin temelinde, insan hak ve sorumlulukları ile yakından ilgili demokratik ve insancıl bir anlayış vardır.
2. PDR anlayışı, her türlü çalışması ile öğrenciyi merkeze alan bir eğitim sistemi öngörür.
3. PDR yardımının esası, öğrencilerin kendi kişiliklerini daha iyi anlamaları ve problemlerine çözüm yolları bulmada onların kendi kendilerine yeter bir duruma gelmelerini sağlamaktadır.
4. PDR hizmetleri öğrencilerin her yönüyle gelişmesine yardım etmelidir.
5. PDR hizmetleri uygulamalarında öğrenci ile ilgili herkesin ortak bir anlayış ve işbirliği içinde çalışması gereklidir.
6. PDR hizmetleri uygulamaları her okulun amaç ve ihtiyaçlarına uygun alanlarda yoğunlaştırılmalıdır.

PDR'nin İlkeleri-2

7. Uygun bir okul rehberlik programı, çevre koşulları ve özellikleri ile öğrenci nitelikleri ve ihtiyaçlarının düzenli ve sistemli olarak değerlendirilmesi temeline dayandırılmalıdır.
8. Okulda etkili bir öğretim programı, etkili bir rehberlik programını gerektirir. Öğretim ve rehberlik hizmetleri karşılıklı olarak birbirine bağlıdır.
9. PDR hizmetlerinde bireysel farklara saygı esastır.
10. PDR hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel bir düzeyde sunulmalıdır.
11. PDR hizmetlerinde 'süreklilik', 'gönüllülük' ve psikolojik danışma ilişkilerinde ayrıca 'gizlilik' esastır.
12. PDR hizmetleri çok yönlü ilişkiler sistemi içinde yürütülmelidir.

PDR'nin Hizmet Alanları

PDR'nin Hizmet Alanları

1. Psikolojik danışma
2. Oryantasyon
3. Bireyi tanıma
4. Bilgi toplama ve yayma
5. Yöneltilme ve Yerleştirme
6. İzleme ve Değerlendirme
7. Müşavirlik (Konsültasyon)

1. Psikolojik Danışma

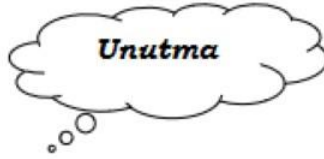
- Bireyin karar verme ve problem çözme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumunu sürdürmesine yardımcı olmak amacıyla bireyle yüz yüze kurulan yardım ilişkisidir.
- Bu yardımı alan kişiye ***danışan***, yardımı veren uzmana ise ***psikolojik danışman*** denir.

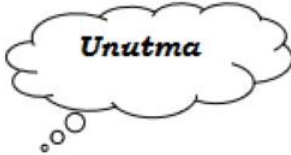
2. Oryantasyon (Yeni Ortama Alıştırma)

Okula yeni başlayan öğrencilere eğitim yılı başında, okulu, kurallarını, işleyişini tanıtmak, okul ve o çevrede ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları hakkında bilgi vermek ve böylece yeni girdikleri ortama kısa sürede alışmalarına yardımcı olmak için yapılan çalışmalardır.

3. Bireyi Tanıma

Bireyi tanıma hizmetinin asıl amacı, bireyi kendisine tanıtmaktır.

Bireyi tanıma, rehberlik hizmetlerinin ilk amacını oluşturur.

4. Bilgi Toplama ve Yayma

- Bilgi toplama ve yayma hizmeti, öğrencinin kendisini tanıması ve içinde bulunduğu çevrede kendini gerçekleştirmesi için ihtiyaç duyabileceği bilgileri toplama ve bunları onun kullanımına sunmadır.
- Eğitsel, kişisel, sosyal ve mesleki anlamda öğrencinin gelişimi için toplanan bu bilgiler; broşürler, afişler, seminerler, grup rehberliği ya da bireysel rehberlik yoluyla öğrenciye aktarılabilirler.

5. Yöneltilme ve Yerleştirme

Yönlendirme-yerleştirme hizmetleri kapsamında řu çalışmalar yapılabilir:

- Okul içi ya da dışı bir sosyal etkinliğe yönlendirme
- Seçmeli derslerden kendi gelişimine yardımcı olacak alanlara yönlendirme
- Eğitim sırasında uygun kısa süreli iř, staj, uygulama alanlarına yönlendirme
- Kendi ilgi ve yeteneklerine uygun bir mesleęe yönlendirme.

6. İzleme ve Değerlendirme

Bu hizmet, önceden yapılmış çalışmaların devamı niteliğindedir ve daha önce verilen rehberlik hizmetlerinin sonuçlarını görme amacıyla gerçekleştirilir.

Örneğin; eğitsel alan yönlendirmesinin ve yerleştirmenin ardından, bu hizmetin ne kadar işe yaradığını görmek için yapılan çalışmaların tamamı izleme hizmetinin kapsamındadır. Bu gruptaki en önemli etkinlik, mezunları izlemedir.

5. Müşavirlik (Konsültasyon)

- Okuldaki psikolojik danışmanın, öğretmen ve yöneticilerin ortak bir rehberlik anlayışı kazanmaları, bu alanlardaki bilgi ve becerilerini artırmaları için onlara yardımcı olmasıdır.
- Okul psikolojik danışmanı ile öğrencinin eğitimi ve yetiştirilmesi ile ilgili bir ya da daha fazla kişinin iş birliği içinde, öğrencinin gelişmesine yönelik olarak kurdukları yardım ilişkisidir.

PDR Hizmetlerinin Tarihçesi ve Gelişimi

Rehberliğin gelişimini etkileyen etkenler

- Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Etkenler
- Felsefi ve Psikolojik Etkenler

Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Etkenler

1. Hızlı değişimler sonucu topluma uyumun güçleşmesi
2. Aile yapısının ve fonksiyonunun değişmesi
3. Toplumun vasıflı insan gücü ihtiyacının artması

Felsefi ve Psikolojik Etkenler

1. Toplumda demokratik fikir ve düşüncelerin gelişmesi
2. Demokrasinin eğitime etkisi
3. Psikolojide ve Psikometrideki gelişmeler

ABD’de Rehberlik Çalışmaları

- Rehberlik hareketinin babası Frank Parsons-Boston Meslek Bürosu (1908)

“Ölçümler sonucunda insanların farklı yeteneklere sahip olduğu saptanabildiğine göre, her birey üstün olduğu, yeteneğini kullanabildiği bir iş ve meslek alanında daha başarılı ve verimli olabilir.”

ABD’de Rehberlik Çalışmaları

- Rehberlik hizmetlerinin ABD’de eğitim sistemine alınması (1913)
- 1920-1960 geleneksel rehberlik modeller uygulanmıştır.
- *Servis Hizmet Modeli*

ABD'de Rehberlik Çalışmaları

- 1960-1970 arası rehberlik ve psikolojik danışmanlık kavramının ortaya çıkışı
- **Gelişimsel rehberlik anlayışı** ve program odaklı modeller kullanılmaya başlamıştır.

Türkiye’de Rehberlik Hizmetleri

- 1950’li yıllarda Türk-Amerikan işbirliği anlaşması kapsamında Türkiye’ye Amerikalı uzmanların davet edilmesi
- ABD’ye eğitim amacıyla gönderilen eğitimcilerin öncü çalışmaları-*Prof. Dr. Feriha Baymur* ve *Prof. Dr. Hasan Tan*

Türkiye’de Rehberlik Hizmetleri

- **1953-54** Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji ve Özel Eğitim Bölümlerinin ders programlarına Rehberlik dersi konulması
- **1955** Ankara Demirlibahçe İlkokulunda ilk Rehberlik Merkezinin açılması.
- **1970-71** öğretim yılında 24 okulda ‘okul rehberlik uygulaması’ başlatılmıştır.

Türkiye’de Rehberlik Hizmetleri

- **1992** yılında Milli Eğitim Bakanlığı okullarda *gelişimsel rehberlik modelinin* uygulaması ile ilgili ilkeleri açıklamıştır.
- **17 Nisan 2001** tarihinde yayınlanan okul rehberlik hizmetleri yönetmeliği ile “**özellikle sorunun oluşmamasına yönelik gelişimsel, koruyucu yaklaşım esastır**” anlayışı benimsenmiştir.
- **10 Kasım 2011** Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği Okul Psikolojik Danışmanlarının görev ve sorumlulukları yeniden düzenlendi.
- **14 Ağustos 2021 yılında yönetmelik güncellendi.**

Rehberlik hizmetlerinden beklenen işlevler:

- 1900-1920 → meslek seçme ve işe yerleştirme
- 1930-1950 → okula uyum ve eğitsel başarı
- 1960 ve sonrası → Gelişim ve yaşama uyum

Rehberlik Anlayışındaki Değişimler

Rehberlik Anlayışındaki Değişme Gelişmeler

- Kriz yönelimli rehberlik yaklaşımı
- İyileştirici-Çare bulucu rehberlik yaklaşımı
- Önleyici rehberlik yaklaşımı
- Gelişimsel rehberlik yaklaşımı

Kriz yönelimli (problem odaklı) rehberlik yaklaşımı

- Okulda beklenmedik bir anda, aniden ortaya çıkan ve acil müdahale gerektiren durumlarda sunulan hizmetlerdir.
- Danışman, problem oluşmadan önce bir müdahalede bulunmaz.
- Kriz durumları için öğrenciye psikolojik anlamda destek hizmetleri sunulur.
- **Örneğin;** anne veya babanın kaybı, boşanması, cinsel istismar, intihar girişimi, doğal afetler (deprem, sel), öğretmenin öğrencilerin gözü önünde sınıfta öldürülmesi, sınıfta öğrencilerin gözü önünde bir öğrencinin vefat etmesi veya silahlı saldırıya uğraması.

İyileştirici (çare bulucu) rehberlik yaklaşımı

- Öğrencilerin gelişim sürecinde kazandığı istenmedik özelliklerin ve davranışların ortadan kaldırılarak bunların yerine istendik özelliklerin ve davranışların kazandırılmasını hedefleyen rehberlik hizmetleridir.
- Öğrencilerin sürmekte olan problem durumuna müdahale edilerek düzeltilmeye çalışılır.
- **Örn;** olumsuz benlik algısını olumlu yönde değiştirme, sınav başarısızlığını çözme, iletişim problemlerini yok etme, özgüven eksikliğini kırma, tırnak yeme alışkanlığı azaltma

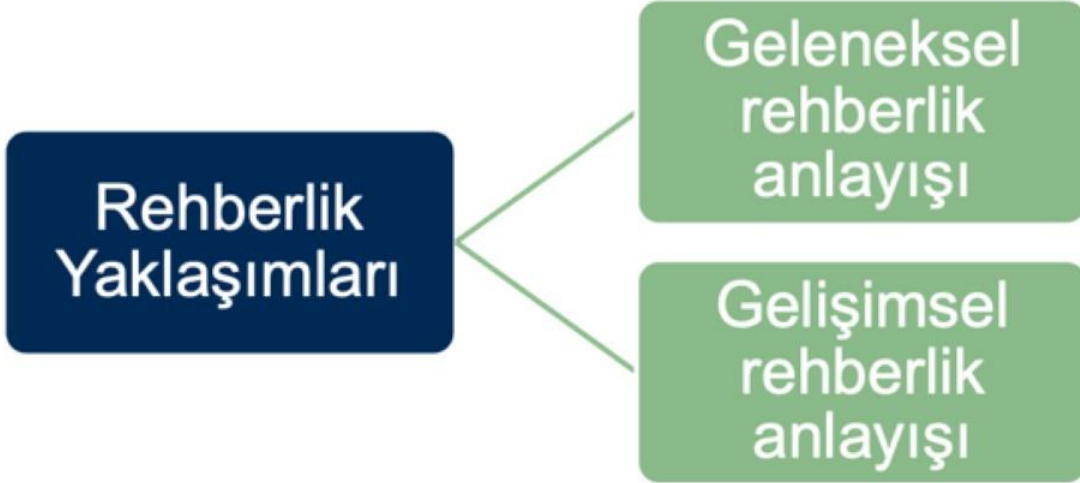
Önleyici rehberlik yaklaşımı

- Önleyici rehberlik, gelecekte istenmeyen olay ya da durumları önlemek veya gelecekte istenilen bir sonuca ulaşmak için yapılır.
- **Örn;** anne-baba eğitimi verme, iletişim becerileri eğitimi verme, sigara ve alkol bağımlılığının önlenmesi için yapılan etkinlikler, kişiler arası çatışmaları önlemek için iletişim becerileri kazandırmaya yönelik yürütülen etkinlikler, okulda sene başında öğrenciye disiplin kurallarından bahsetmek.

Geliştirici rehberlik yaklaşımı

- Bireyin tüm yönleriyle en iyi şekilde gelişmesine yönelik ortamlar sağlamayı hedef alan rehberlik hizmetidir.
- Gelişimsel rehberlik anlayışına dayanır. Bu anlayışa göre, birey sürekli gelişim halindedir.
- Birey, bir gelişim dönemini başarıyla geçirirse daha sonraki gelişim döneminin gelişim ödevlerini daha iyi başaracaktır.
- Öğrencilerin gelişim görevlerini başarmaya yardımcı olmaya yönelik yürütülen rehberlik hizmetleridir

Geleneksel Yaklaşım

- Kriz Odaklı yardım
- Problemlili öğrenciyeye yönelik
- Uzman odaklı
- Tepkisel
- Görev yönelimli
- Zaman çizelgeleri ile sınırlı
- Öğretimden ayrıştıırılmış
- Genel ve yapılanmamış hedefler
- Var olanı korur ve sürdürür
- Bağımsız uygulamalar
- Profesyonel müdahale
- Yapılandırılmış bir program yok.
- Kanıta dayalı değerlendirme yok.

Gelişimsel Yaklaşım

- Gelişmeyi sağlayıcı ve kolaylaştırıcı
- Tüm öğrencilere yönelik
- Tüm gelişim alanlarına yönelik yeterli kazandırma
- Öğretmen odaklı
- Yaratıcı ve esnek
- Hedef yönelimli
- Program bütünlüğü içinde
- Öğretimle kaynaştırılmış
- Ölçülebilir hedef davranışlar
- Var olanı değerlendirir ve geliştirir
- Sürekli, aşamalı, ardışık uygulamalar
- Profesyonel hizmet
- Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı var.
- Kanıta dayalı değerlendirme var.